

Helena Fašalek **BURNOUT/IZGORELOST**

Telo, vpreženo v hiter tempo življenja, izpostavljeno nenehnemu naprezanju in delovanju po principu *prav nič ne sme mimo mene*, saj namreč samo to pomeni, da živiš polno življenje, se slej ko prej zgrudi pod težo vsakdanjega bremena. Obveznosti, ki bi morale biti opravljene, niso, življenje samo se razpre v popolnoma drugih dimenzijah. Telo se plazi po tleh in životari, vse je neznansko težko in naporno. Telo, ki je bilo vpeto v neprekinjeno akcijo, tako podnevi kot ponoči, se je zgrudilo. Posledice padca so nalomljene že tako krhke svetle misli, načeta je vsaka tendenca po ustvarjanju in ubit je vsak nasmeh. Večinoma prebedele noči pritiskajo telo še trdneje ob tla. Stanje stagniranja na najbolj negativni emotivni točki te posrka s svojimi kremplji in te trdno drži. Struna, ki povezuje telo in dušo, se napenja in napenja, na koncu tudi počí, izgubi trdnost povezave telesa z dušo, razklano vegetira in čaka dan združitve. Žalost in temačni občutki preplavijo onemoglo telo, popolnoma ga zaobjamejo, obkolijo ga temne sile, ga zadušijo in onemijo.

V tako stanje se je ujel tudi Serge Haulupa, sodobni umetnik, njegova osebna asistentka Ulrike in njen mož Mihael. Stanje malodušja je umetniškega ustvarjalca zapeljalo v popolnoma drugačno dimenzijo zaznavanja sveta. Haulupa je v brezupnem svetu spoznal marsikaj – stvari, ki jih zdrav, srečen človek ne more ugledati tako zlahka, saj se ta ne ukvarja z družbenimi problemi, nazadnjaštvom ipd., temveč življenje zgolj sprejema takšno, kot je, in neguje srečo na kupu »gnoja«.

Ideja za umetniško instalacijo, ki je Haulupi šinila v glavo, je ženska, ki čisti. Svet je razdeljen na tiste, ki »svinjajo«, in tiste, ki za njimi čistijo, slednji so socialna plastika. Plastika, sodobna surovina tehničnih naprav, je prisotna že skoraj povsod. Čistilka, »multipraktik«, ki samo dela in nič ne misli; redukcija človeka na tako funkcijo je skrajna, ostanejo ji samo še mehanski gibi, ki za sabo puščajo bleščeče ploščice, spolirana tla, pomito posodo, zloženo perilo, posesan kavč, pomita stekla ...

Depresija je omogočila umetniku odkrivanje nepravilnosti, ki so skrite pod preprogo lažnega blišča in utvar. Umetniško delo se ne opredeljuje, kaj je prav in kaj narobe, ampak hoče pustiti samo globok vtis ob prepoznanju nekega problema in tako na estetsko-umetniški ravni osveščati ljudi.

Pogled in postopki odkrivanja se lahko razlikujejo, navzoča je lahko tudi prevelika mera notranjih težkih občutij, vendar je tak pogled najbolj podoben resnični podobi zunanjega sveta.

Vsak umetnik misli, da je brezkončna zakladnica domislic in idej. Umetnikovo nenehno razdajanje ima nekje meje, v nekem trenutku se ustvarjalec zave, da je prišel vreči do dna, prej neizčrpen vir asociacij in namišljenih svetov je postala vase pogreznjena puščoba. Depresija je za ustvarjalca na neki način tudi rehabilitacija. Umetnika napolni z nikoli prej vidnimi vtisi, vizijami, čutenji in mu ponudi material za nadaljnje ustvarjanje. Depresivni ljudje so iskreni in s tem prvinsko pristni, zato so v veliko breme tistim, ki živijo zgolj v iluziji lepega sveta. Alternativni umetnik Haulupa je kot zadnjo rešilno bilko našel novo idejo, idejo, ki ga je povzdignila iz temnega brezna. Jessico je ugledal med čiščenjem po tleh razsute hrane, medtem ko je ta letela mimo njegovih ušes. Trenutek inspiracije je resnično nenavaden – kaj je vendar bolj pristnega in vsakdanjega od čiščenja? Umetnik je v absurdnem trenutku obmetavanja privilegiranega sloja s hrano dobil idejo, ki ga je spet vrnila v življenje. S pretanjenim občutkom, ki ga premore samo depresiven človek, je obogatil sodobno umetnost z novo umetniško instalacijo: Jessico, ki čisti ogromne količine masla, razmazanega v kotu galerije.

Depresija je, kot jo Haulupa sam poimenuje, *črna luknja*, v katero si noben ne upa zreti. Težo sveta je težko nositi na lastnih ramenih, zato se je vsi na veliko izogibamo, depresivnega človeka pa ozka pot žene naravnost v globine teme. Slika sveta, ki jo depresiven človek ugleda, je najbolj realno občutenje sveta, v katerem živimo. Umetnik, ki razpira in odkriva nepravilnosti, krivice ..., je popolnoma potisnjen ob zid in soočen z resnico. Psihična bolezen ustvarjalca ne spravi v aktivno umetniško izražanje, saj sta telo in duša ohromljena, vendar pa je lahko ideja, ki jo dobi v trenutkih brezupa, močna roka, ki ga povleče iz temnega brezna. Veselje in sreča, ki vzbudita umetniški navdih v ustvarjalcu, sta nepopisna, pretentata lahko celo vsa temačna čustva in navdihu dasta ponovni zagon za ustvarjanje. Psihične bolezni imajo v umetnosti povsem drugačno konotacijo: bipolarna motnja, shizofrenija in druge psihoze bogatijo asociativni svet, ki je temelj za umetniško ustvarjanje. Depresiven ustvarjalec ni kreativen, vendar mu vpogled v temačne špranje tako obogati notranji svet, da je učinek, ki ga pusti na njem, popolnoma drugačen od »neustvarjalca«. Depresija pri ustvarjanju ni ovira, ampak prej priložnost, ki vzdržuje umetnikovo kondicijo v umetniških inovacijah. Spodbuja umetnikovo domišljijo in kreativne moči ter drži kritično distanco do ustvarjenega. Specifična značilnost sodobne umetnosti je prav posledica izkustva posebnega čustvenega stanja – depresije, označene s sodobnejšim izrazom – burnout/ izgorelost.

Melanholija kot specifično mišljenje o svetu, ki mu nisi kos, za človeka naporni odnosi, prenašanje težkega bremena in samega sebe – vse to so odlična mesta za prežo, ki obeta bogat ulov.

